

Indijska princeza

Havijer Moro

Prevela sa španskog
Sanja Janjušević

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2009.

*Providenje je stvorilo maharadže
da bi svetu pružilo spektakl.*

– Radjard Kipling

*Decu oba pola treba voditi u lov jednom
nedeljno, a kada malo odrastu, pravilo je da bar
dve sedmice godišnje provedu u lovu na tigrove.*

– Beleške o vaspitavanju jednog vladara
(Maharadža od Gvaliora, *General Policy Durbar*, 1925)

Sve je u igri, jer strast ne čeka.

– *Kamasutra* 2.3.2

Prvi deo

ŽIVOT JE BAJKA

1.

Dvadeset osmi novembar, godina 1907. Nad okeanom vlada mir. Arabijsko more je glatko i liči na ogromnu uljanu mrlju koja se proteže do izmaglice na horizontu. Krstareći indijskim vodama nadomak obale, *Aurora*, brod težak osam tona koji pripada francuskoj brodovlasničkoj kompaniji *Mesažeri Maritime*, blago talasa more. Iz njegovih visokih belih dimnjaka sa plavom vrpcom kuljaju stubovi dima koji se raspršuje na zvezdanom nebu tropske noći. Kao i obično, zvuk propelera koji se okreće. Brod je isplovio iz Marselja pre četiri sedmice sa putnicima čiji najveći deo čine francuski i engleski činovnici iz kolonije, misionari, porodice kolonista i vojnika koji su se uputili ka Pondišeriju i Sajgonu, kao svome krajnjem odredištu. I mada su se u Marselju žalili na hladnoću koja je nastupila krajem oktobra, sada se žale na ovu sparinu koja je primorala sve putnike da spavaju na gornjoj palubi. Vazduh je sve teži, kao da mesec ima moć da ga zagreje. Božanstvena klima početnih stanica – Tunisa i Aleksandrije – sada je samo daleko sećanje. Neki putnici iz prve klase proveli su veće tako što su pucali na albatrose i galebove. To je njihov način da se uvežbaju i pripreme za velike lovačke pohode koji ih očekuju.

Dve žene su opružene na *šarlot* stolicama i zabavljeno posmatraju ta leteća stvorenja koja svetlucaju nad tamnim morem; neka od njih se sudaraju sa trupom broda, druga nezgodno sleću na palubu od tikovine, dok ih brodski momak skuplja i trpa u jedan čabar koji potom prazni u more. Mlađa žena je Špankinja koja je tek napunila sedamnaest leta.

Njeno ime je Ana Delgado Briones. Nosi elegantnu zelenu haljinu iz Pakinovog krojačkog salona, kestenjasta kovrdžava kosa joj je podignuta u punđu koja joj ističe finoću vrata, a na ušima su joj biserne minduše. Njeno lice ovalnog je oblika i pravilnih crta, a crne oči joj imaju čežnutljiv pogled. Druga žena, madam Dižon, ima četrdesetak godina i njena je pratilja. Ima duguljasto lice i podseća na svraku. Ličila bi na neku provincijsku učiteljicu da ne nosi skupu odeću: bela suknja do članaka, odgovarajuća bluza od muslina i slamnati šešir sa širokim obodom.

„Večeras, za stolom kod kapetana, šššš...“, govori madam Dižon sa učesničkim tonom, stavivši prst na usne kao poziv na ćutanje. „*D'accord*, Anita?“

Špankinja potvrdno klima glavom. Kapetan ih je pozvao na večeru za svoj sto zato što... Zato što je to poslednja noć! Devojci sve izgleda kao laž. Činilo se da putovanju nema kraja. Prvih dana je želela da umre zbog morske bolesti i molila je svoju pratilju da joj dozvoli da se iskrca na sledećoj stanici. „Talasi neće potrajati...“, odgovarala je madam Dižon kako bi je umirila. Njena sluškinja Lola, mala, tamnoputa, živahna devojka koja putuje u kabini treće klase, okružena muslimanskim hodočascima koji se vraćaju iz Meke, takođe je poželela da umre. „Ovo je gore od drndave kočije!“, vikala je osećajući mučninu, dok je išla gore da se odazove pozivima „svoje gospođe“. Kada se more smirilo, Loline mučnine su prestale, ali Anitino stanje nije se poboljšalo, i dalje oseća vrtoglavicu. Izgara od želje da kroči na čvrsto tlo; more nije za nju. A osim toga, već više od godinu dana sanja o novoj zemlji. „*Kakva li je Indija?*“, pita se svaki put kada neki putnik prokomentariše da nije nalik ni na šta što jedan Evropljanin poznaje ili može da zamisli.

Tokom putovanja, Ana Delgado je bila u žiži svih pogleda i glavna tema razgovora – zbog svog privlačnog izgleda i zbog misterije koja je okružuje. Čudesni nakit koji voli da nosi odaje imućnu devojku; međutim, zbog njenog živahnog temperamenta i načina na koji govori, iskvaren francuski sa andaluzijskim akcentom, teško je utvrditi poreklo. Sve je zbunjujuće na njoj i to je ono što, pored zanosne lepote i humora, privlači muškarce kao pčele na med. Jedan engleski putnik,

opčinjen njome, nedavno joj je poklonio jedan broš sa izgraviranim likom, dve emajlirane ruže i jedno ogledalce. Drugi nisu tako fini. Jedan francuski vojnik joj je dobacio: „Kakav tanak struk!“, kada ju je susreo na stepeništu. Anita je sa obešenjačkim osmehom primila taj kompliment, i istovremeno mu pokazala prsten od platine i brilijanata koji nosi na domalom prstu desne ruke. To je bilo dovoljno da zapuši usta Francuzu i drugim radozncima koji ne uspevaju da dokuče ko je ova neobična putnica.

Začuvši zvono koje najavljuje večeru, dve žene silaze u restoran, blistavu salu sjajnih tikovih zidova sa zasebnim mestom na kome muzičari u frakovima sviraju Mendelsonovu muziku. Okrugli stolovi, prekriveni izvezenim stolnjacima na kojima je najfinije posuđe Limoža, osvetljeni su staklenim kandelabrima iz Češke koji zveckaju kada se more uzburka. Kapetan ih je pozvao za svoj sto, na oproštajnu večeru. Za stolom još sede trojica francuskih diplomata koji su se uputili za Pondišeri.

„Vi ste na ovom putovanju tako tajanstveni“, komentariše jedan od Francuza. „Sve do danas nismo saznali motive vašeg dolaska u Indiju i umiremo od radoznalosti.“

„Već sam vam jednom prilikom kazala, mesje. Idemo kod engleskih prijatelja koji žive u Delhiju.“

Anita i madam Dižon zajedno su smislile ovu malu laž. Bile su rešene da do samoga kraja sačuvaju tajnu. Ali niko im ne veruje – ni francuski diplomati, ni posada, ni ostali putnici. Jedna tako privlačna devojka, tako raskošna, a još i Špankinja, jeste nešto za šta Indija nije čula te 1907. godine.

„Sutra, u Bombaju, biće još sparnije“, upozorava madam Dižon, u nastojanju da promeni temu.

„Teško je naviknuti se na ovako nezgodnu klimu. Indija ne odgovara svima“, ubacuje se jedan jedan od Francuza, ispod oka gledajući Anitu.

„Živela sam tamo pre nego što sam postala udovica“, dodaje madam Dižon.

„Je l'? A gde to?...“

Žena na jedvite jade uspeva da skrene pažnju svog sagovornika.

Kako je teško čuvati tajnu! Anita ne voli da laže, ali jasno joj je da ne sme da kaže istinu. Iako izgara od želje da ispriča sve o svom životu, zna da mora da ćuti. Tako je radža naredio. Možda zbog toga nije uživala u putovanju, jer ju je obavezivanje na ćutanje udaljilo od drugih. Pa čak i kad bi mogla da priča... Kako da kaže istinu? Kako da ispriča da ide u Indiju da bi se udala za jednog kralja? Kako da kaže da je tamo, u dalekoj zemlji Kapurtali, očekuju kao vladaricu? Kao sedamnaestogodišnjakinja biće kraljica daleke zemlje koju čak i ne poznaje... Ne, ne može se to tek tako reći prvom koji zapita. Radža ima pravo: priča je tako neverovatna da je bolje ćutati. Ni sama ne može da poveruje u nju. Ponekad misli da sanja. Njene poslednje tri godine života su tako uskovitlane da sve liči na roman. Tek što je prestala da se igra lutkama, sklopila je građanski brak sa jednim indijskim radžom u upravi područja Sen Žermen u Parizu. Samo pogled na prstenje na njenim finim rukama dovoljan je da je vrati u stvarnost. U Parizu nikada nije bio tužniji i kišovitiji dan od onog od pre mesec dana! Nije to bilo venčanje dostojno princeze, nikako, već puka formalnost. Odeveni u svečanu odeću, njeni roditelji, sestra Viktorija, radža, njegov sluga i ona ušli su u mesne kancelarije Sen Žermena i, nekoliko minuta kasnije, izašla je udata pošto su se potpisali u onim ogromnim sveskama. Venčani bez pompe, muzike, hrane, prijatelja, plesa. Takvo venčanje i nije venčanje. Potom su svratili u *Braseriju Lip*, jeli šukrut i pili šampanjac i vino iz Alzasa, kao da je bilo koji drugi praznični dan. Ona, koja je uvek sanjala da će se udati u belom, u crkvi, okružena prijateljicama iz škole i Malage koje bi pevale *Salve rosiera*! To bi bilo venčanje kakvo bog

nalaže. Veselo, a ne kao onaj pogrebni čin u Parizu. Srce joj se steže pri pomisli na svog oca, sirotog don Anhela Delgada de los Kobosa, tako ponositog sa svojim gustim sivim brkovima i izgledom španskog plemića, ali užasno tužnog pošto se rastao sa svojom ćerkom po izlasku iz *Šez Lipa*, dok mu se niz lice slivala kiša, ili možda suze, nakon što je predao zenicu oka svoga „mavarskom kralju“, kako su na početku zvali radžu, pre nego što su ga upoznali. Da, gurnuo je svoju kćer u ruke jednoj neobičnoj sudbini. Ali, bio je prinuđen na to. Najpre je želeo da udovolji svojoj vlastitoj ženi, koja je, mada se na početku kategorički protivila radžinim željama, promenila svoje mišljenje pred izobiljem darova koje je primila njena ćerka. Na njega su vršili pritisak i susedi, prijatelji, a najviše stalni gosti u kafani *Nuevo Kafe de Levante*, među kojima su bili Valje-Inklan, Rikardo Baroha, Leandro Oroz, i svi drugi koji su se urotili da Anita postane orijentalna kraljica. „Ne sme da propusti ovakvu priliku“, sasvim ozbiljno je rekao Valje-Inklan donji Kandelariji Briones, Anitinoj majci, kada mu je ispričala za radžin predlog da odvede njenu kćer. „A čast, kako da sačuvamo čast?“, uzvratila je donja Kandelarija. „To se može srediti“, odgovorio je slavni pisac. „Zahtevajte brak!“

„Neka nabavi sve papire, kako bi se po zakonu venčali kao sav pristojan svet“, dodao je Oroz.

Naposletku, to je bio jedini uslov koji je postavio bračni par Delgado. Brakom se spasavala čast. Samo tako je moglo da se sačuva porodično dostojanstvo, mada bi don Anhel više voleo da nikad ne mora da se rastane od tako mlade ćerke.

Tog sivog dana u Parizu, radža je ispunio uslov. Pristao je na građansko venčanje kako bi umirio roditelje svoje voljene. Ali ni za njega to nije bilo pravo venčanje. Svadba koju je pripremao u svojoj zemlji, onoj u koju je Anita putovala brodom a zatim i vozom, izgledaće kao da je iz *Hiljadu i jedne noći*. Ni u svojim najsvetlijim snovima devojka ne bi takvu doživela. To joj je rekao onoga dana, kako bi joj ublažio tugu zbog konačnog odvajanja od roditelja.

Siroti don Anhel nije izgubio samo Anitu. U tom trenutku je gubio i drugu ćerku, Viktoriju, koja je u Parizu upoznala jednog američkog milionera i beznadežno se zaljubila. Dve ćerke su preko noći pretvorile u dva gubitka. I sve to zbog istočnjačkog kralja. Čoveku se srce slomilo, i Anita to zna. Svake noći pre nego što zaspi, misli na njega. Misli i na svoju majku i sestru, ali ne pati toliko. Njih dve su jače, a osim toga, njena majka je postigla ono što je želela: da se više nikada ne brine zbog novca. Hvala, visosti. I Anita se za svakoga od njih moli Mariji od Viktorije, svojoj Devici, zaštitnici Malage, dok se osvetljeni brod približava obali zemlje nebrojenih boginja.

2.

U zoru, *Aurora* stiže nadomak obale i skreće ka luci Bombaj. Anita i madam Dižon stoje naslonjene na ogradu gornje palube. Na horizontu, iz magle izranja grad poput neke nejasne tamne mrlje. Nekoliko ribarskih brodića, malih jedrenjaka sa trouglastim je-drom i jarbolom, krstari vodama zaliva. To su ribolovci zvani *kuliji*, starosedeoci Bombaja, prvi koji su pre tri veka videli kako su se Portugalci iskricali i potom nazvali mesto *Bom Baia*, „dobri zaliv“, od čega i potiče današnji naziv – Bombaj. Kuliji su verovali da su ovi visoki muškarci crvenkaste, sjajne kože, koji su dolazili iz Goe, povezani sa mitološkim životinjama, kao da su pobjegli iz *Mahabharate*, slavnog indijskog epa. Pre njihovog dolaska zavládalo je raspoloženje straha, jer je portugalsko osvajanje Goe predstavljalo priču o smrti i uništenju, sravnjenim hinduističkim hramovima i džamijama, nasilnom stupanju u brak porobljenih žena, i sve to u ime nekog novog boga koji je, naravno, bio velikodušan i milostiv. Način na koji su Portugalci započeli evropsku kolonizaciju Indije nije obećavao priču o ljubavi između Istoka i Zapada.

„Ali kuliji iz Bombaja su imali sreće“, madam Dižon je dobro poznavala istoriju grada. Njen muž je bio profesor francuskog jezika u *Školi svetog Havijera*, najznačajnijoj britanskoj obrazovnoj ustanovi u gradu. Portugalci nisu znali šta da rade sa nezdravim blatištem kakav je bio Bombaj, tako da ga je portugalski kralj ponudio kao miraz Čarlsu II od Engleske kada se ovaj ženio Katalinom od Bragance.

„Da li je možda ovaj grad svadbeni poklon?“, pita Anita, uzbuđena i nervozna zbog dolaska, uvek pomno slušajući objašnjenja svoje pratilje.

Na dalekoj obali vide šćućurene ljude u jutarnjem obredu pranja koji na glave izlivaju vodu iz vrčeva, indijski običaj koga su Englezi, a zatim i Evropljani, usvojili tek sto godina kasnije. Bivoli crnog, sjajnog krzna slobodno prolaze između koliba od ćerpića sa krovovima od lišća palme. Na ušću jedne rećice, žene obnaženih torzoa peru svoje kose, dok deca šljapkaju po mutnoj vodi. Šuma jarbola, kranova i dimnjaka nagoveštava blizinu luke: arapske golete, kineski jedrenjaci, tankeri sa ameriĉkom zastavom, engleske vojne fregate, ribarski brodovi... Putnici od grada najpre ugledaju morsko šetalište, sa palmama, tamnim zgradama, a kada već uđu u luku, zapaze obrise ogromnog hotela *Tadž Mahal*, krunisanog sa pet kupola. Zbog magle biste imali utisak da ste u Engleskoj, samo da nije lepljivog vazduha i gavranova koji lete oko krovova i brodskih dimnjaka, ĉije graktanje se meša sa zavijanjem sirene. Prikladno odevena, Anita je veoma lepa, mada njena lepota ne poćiva u nekom izdvojenom detalju. Nosi belu pamućnu suknju, dugaćku do zemlje, i svilenu bluzu prošaranu vezom koja istiće njen vitak stas. Oći joj blistaju od nestrpljenja, i nervozno briše maramicom slepooćnice i obraze, dok se drugom rukom zaklanja od sunca koje se probija sa druge strane grada. *Aurora* završava sa pristajanjem. *Da li je došao da me saćeka?*, pita se.

„Kaži kad ga ugledaš, kao na iglama sam!“, moli je madam Dižon.

Madam Dižon posmatra stotine kulija dole na doku, nosaće kože blistave od znoja, s tkaninom obmotanom oko bedara, dok ulaze u brodske podrumе poput kolona mrava i izlaze natovareni paketima, koferima i sanducima. Engleski slušbenici, besprekorni u svojim kaki uniformama, nadgledaju iskrcavanje. Putnike iz prve klase prate sve do carinarnice agenti brodske kompanije; oni iz druge i treće se sami snalaze. Vlada veliki metež i sve je u pokretu. Kutije i sanduci se

nagomilavaju na pristaništu. Kran sa džinovskim vitlom, prenosnicima i kablovima koje lučki radnici bacaju uz ogromni napor, omogućava da se istovari najdragoceniji teret sa broda: dva konja arapske pasmine, poklon sultana iz Adena jednom maharadži. Očiju unezverenih od straha, ove čistokrvne životinje plutaju kroz vazduh kao da su džinovski insekti. Tuče slonova prenosi kutije, nameštaj, industrijske delove i kolica koji se pojavljuju iz utrobe broda. Sve se oseća na vlagu, dim, čelik i more. Graktanje gavranova prekidaju uzvici, pozdravi i zvižduci stražara. Putnike koji se iskrcavaju, većinom Engleze, dočekuju fini, lepo odeveni članovi porodice. A važnim putnicima, onima na visokom položaju, priređuju dobrodošlicu sa vencima indijskih karanfila narandžaste boje, koje im vešaju oko vrata. Dok madam Dižon i Lola u carinarnici prebrojavaju pedeset kovčega koji čine deo španskog prtljaga, Anita uspeva da vidi pokoju Indijku umotanu u sari. Ali, ne vidi njega. Čoveka zbog koga je došla, i koji joj je obećao svu ljubav ovoga sveta.

„Da li ste vi misis Delgado?“

Glas koji je začula učinio je da poskoči. Okreće se. *To je on!*, misli kroz jedan blistavi trenutak. Zbunjuju je grimiznocrveni turban, elegantno uvijena brada i blistava plava uniforma sa srebrno-plavim pojasom. U tom času je svesna svoje greške i postaje ozbiljna, dok joj muškarac stavlja venac od cveća.

„Sećate li me se? Ja sam Inder Sing, poslala me je njegova visost, radža od Karputale“, kaže, spojivši ruke u visini grudi i naklonivši se u znak poštovanja.

Kako da se ne seti! Aniti bi bilo potrebno nekoliko života da zaboravi tog visokog čoveka veličanstvenog izgleda, koji je jednoga dana zakucao na vrata malog stana u Ulici Arko de Santa Marija, u Madridu, gde je živela sa svojom porodicom. Bio je tako krupan da je jedva ušao kroz vrata. Pravi Sik, ponos svoje rase. Nije bilo načina da sedi tokom svoje posete i njegova masa je zauzela sav prostor kuhinje – primaće sobe. Hitno je stigao iz Pariza kako bi Aniti lično uručio radžino pismo. Ljubavno pismo. Pismo koje joj je istumbalo život.

„Kapetane Sing!“, viče Anita, radosna kao da se ponovo sastala sa starim prijateljem.

„Njegova visost nije mogla da dođe da vas dočeka i izvinjava se zbog toga, ali sve je spremno da vi nastavite put do Kapurtale“, kaže joj Inder Sing na francuskom s primesama engleskog i hindu dijalekta, i to jedva razumljivo.

„Da li se nalazi daleko odavde?“

Inder Sing pravi odrećan pokret glavom, na način koji je svojstven njegovim zemljacima, a koji zbunjuje strance jer ne izgleda uvek kao negacija.

„Nekih dve hiljade kilometara.“

Anita je zaprepašćena. Indijac nastavlja:

„Indija je ogromna, memsahib. Ali budite bez brige. Voz ka Džalandaru polazi prekosutra u šest časova. Od Džalandara do Kapurtale ima nekih dva sata vožnje kolima. Rezervisan vam je apartman u hotelu *Tadž Mahal*, ovde u blizini...“

Hotel je u viktorijanskom stilu, projektovao ga je jedan francuski arhitekta koji je izvršio samoubistvo jer nije bio zadovoljan rezultatom. Ali, čak i ovako je veličanstven.

Sa ogromnim verandama i hodnicima kako bi uvek strujao vazduh, stubištem obasjanim finim svetlom izloga, gotičkim tavanicama, otmenim drvenim zidovima, četiri blistava „električna lifta“, orkestrom koji neprekidno svira i radnjama prepunim raznobojne svile, hotel je jedan zaseban svet u gradu, jedino javno mesto na raspolaganju i Evropljanima i Indijcima svih kasta. Drugi luksuzni hoteli rezervisani su samo za „belce“.

Prvo što Anita radi po ulasku u Carski apartman jeste da otvara prozore kako bi topli vetrić sa Arabijskog mora doneo mirise i zvukove sa morskog šetališta. Tamo dole se nalazi *Aurora*. Vrućina je nepodnošljiva.